

Rojaki!

»Dom in Svet« je zopet na razpotju. V začetku tega leta je mislil urednik, da bode mogel list v razširjenem obsegu in v novi obleki imeti vsaj nekaj let postanka. Obetal si je, da bode ustrezal vsem zahtevam, da bode mogel lahko objavljati sproti vso priposlano gradivo. Motil se je; moral se je prepričati, da je list še vedno premajhen. Zlasti odkar je začel priobčevati slike, vzbudilo se je za list več zanimanja, pridobil si je več prijateljev, došlo mu je dokaj gradiva, došlo je uredniku v poslednjem času nekaj jako prijaznih in vspodbujajočih pisem: kaj torej čuda, da ga čim dalje bolj vnema želja, da bi list povečal! Le urednik vé, kako težko je odlašati, kadar se mu določi kak dober spis. Ako je pisatelj uredniku draga oseba, ako vrh tega za list mnogo stori in naposled še izreče željo, naj bi se kmalu natisnil njegov spis: kaj naj stori urednik? Druge, že začete spise naj pretrga, naj odklada od številke do številke, ali pa naj drobi sestavke tako, da ima vsaka stran drug napis? Skoro smem reči, da mi je letos gledé na prostor bilo še teže nego prvo leto. Takrat nisem dobival vprašanj, zakaj ne priobčim spisov, pač pa sedaj. Hvala Bogu! Voz se je takrat začel premikati, sedaj pa se giblje. Teče pa še ne, nikakor ne. In vendar bi urednik rad, jako rad, da bi krepko in čvrsto tekla ta voz, v katerega se je vpregel, in katerega mu porivajo mnogi blagi prijatelji. Ne morem povedati, kako me priganja in sili neka notranja moč, naj grem le dalje, le dalje, naj bodem pogumen, naj se zanašam na slovenske

rodoljube, naj trdno zaupam v dobro stvar in v blaga srca.

Ali se motim, ali me varajo želje?

Naj povem natančneje, kakšne nedostatke je treba odpraviti pri listu in česa mu je treba še pridobiti.

Velik nedostatek je, da se morajo spisi tako trgati. Čitatelj želi imeti večji kos spisa, sicer ga ne mara čitati.

V listu mora biti še več razlike: vsak naročnik naj dobi vsaj nekaj spisov, ki so zanj, ki so mu po godu. A naš list ni obdeloval letos skoro nič prirodoписа, malo naravoslovja, nič narodopisja, ki je dandanes tako važno, nič onih vprašanj, za katera se tako zanimajo dandanes omikanci in neomikanci: prostor ni dopuščal.

Naš list je jel mnogim ugajati zaradi slovstvenih poročil. A celó o domačem slovstvu so poročila jako borna, kritika je le kratka. Zaostajalo je slovstvo hrvatsko, skoro popolnoma češko, poročila (izvirna poljska) o poljskem slovstvu morajo ležati že na mesece v predalu, na rusko niti misliti ne morem. In vendar bi moral list redno poročati i o teh slovstvih. Le mimogredé je poročal o kakem tujem proizvodu, da ni stavil na laž naslova: »Dom in Svet«.

Kje je prostor v listu za lepo umetnost, za glasbo, za slikarstvo, kiparstvo in stavbarstvo?

Estetična in deloma apologetična, zgodovinska preiskovanja so se morala umakniti na platnice, dasi so ugovarjali naročniki. Neusmiljeno jih bode raztrgal bukvo vez, ako jih ne bodo rešili naročniki o pravem času.

V zabavnem delu bi želel urednik več mnogovrstnosti, bodisi v vezani, bodisi v nevezani besedi.

In narodno blago! Res — ime »blago« ni nič kaj častno, in slovenski uredniki mu tudi ne dajejo mnogo časti: a vendar, ako se objavlja v dragih knjigah, zakaj bi se ne v časopisih? Tudi naš list ga ima v zalogi, a kako naj je obelodani? Ima prijatelje, znane nabiralce narodnih stvari, a kaj mu morejo koristiti?

In naposled: Slovenci moramo imeti vendar enkrat okusno in dostojno ilustrovan list, list, ki bode imel umetelniško vrednost. Slovenci hočemo imeti — ne vem, kaj vse — višje šole za moštvo in za ženstvo, da se bode mogel naš narod ponašati s svojo oliko v pričo drugih narodov: a da ne bi imeli niti enega večjega ilustrovanega lista!? Naš list je delal poslednji čas razne napore in poskuse, zašel v velike stroške in dosegel je vsaj nekaj, namreč trdno upanje in prepričanje, da se vendar nekaj dá izvršiti z dobro voljo in požrtvovalnostjo.

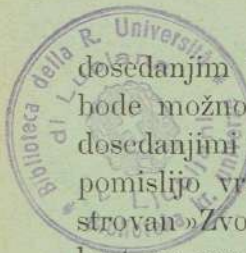
Da, dosegel je nekaj naš list (kar je jako važno), in sicer to, da je zopet obrnil pozornost Slovencev na to stran narodnega napredovanja. Odkar je »Zvon« popustil ilustracije, ohladilo se je bilo občinstvo skoro popolnoma za tak list. Žal, da niti umetelniške slike Šubičeve, »Raja«, niso našle onega priznanja, katerega so bile vredne! To priča dovolj, da je prepotrebno, vzbujati naš narod i za to stroko, za umetelnost, in sicer tembolj, ker drugi narodi brez izjeme v tem čudovito napredujejo. A treba začeti z mladino, treba ji je dajati v roke dobro pisanih knjig, ki so okrašene z okusnimi slikami. Ali ni žalostno, da imajo mnogokrat i omikanci tako malo okusa? Ali sem sam kriv, da nisem v šoli slišal ničesar o slikarstvu in stavbarstvu nego nekaj imen? Ali se nam ne očita po

pravici, da smo na pr. sezidali veliko cerkvá in tudi dovolj lepih po gradbi, a nedostatnih po notranji opravi? Ali bi tudi na tem polju ne imel slovenski ilustrovani list lepega polja za delovanje?

In tak ilustrovan list bi bil rad »Dom in Svet«, list, ki bi donášal v slikah, kar je lepega v domovini, a tudi lepega in mičnega v tujini, — ilustrovan list, ki bi se oziral na prirodno in umetelno lepoto, list, ki bi vendar ostal preprost, rekel bi, naroden, list za vsakega, ki hrepeni po izomiki ter ceni oliko.

Listovo lastništvo je storilo v poslednjem polletju odločen korak do tega namena. Stotak in stotak je šel za slike in lastnik jih ima sedaj lepo število, pa zopet so naročene nove, izvirne, pa tudi posnete, ki sô se zdele lične. Poleg tega ima urednik zbirko fotografij raznih lepih krajev, katere namerava dati prirediti za tisek. Tudi nekaj risarskih močij si je pridobil, ki bodo podale deloma čisto izvirne slike. Obljubljene so mu slike virov Ljubljaniče; skoro bode narejena za naš list slika vira Vipave, ki obeta, da bode lepo in častno delo; dalje ima že narejenih nekaj portretov zaslužnih in znamenitih mož (n. pr. Ogri-nec pride kmalu na vrsto). Posebno z velikim veseljem pa poroča, da se nadeja lastnik tudi od one umetelniške stroke veliko uspeha in podpore, ki je tako lepo i pri nas zacvela: od fotografije, katero gojé mnogi amatérji. Tako n. pr. je obljubil en gospod, res v e š č ak v tej stroki, pomoč svojo listu. Upam, da se ne bode občinstvo več posmehovalo amatérjem, ko bode videlo v listu nekatere njihove proizvode.

Vsem poprej imenovanim zahtevam bi rad ustrezal naš list — vsaj bolj, nego je mogel dosedaj — in urednik se nadeja, da bode tudi možno ustrezati, ako mu bode le slavno občinstvo prijazno in mu po svoje pomagalo. Z

dosedanjim listom na dveh polah ne bode možno napredovati, pa tudi ne z dosedanjimi pripomočki in dohodki. Naj pomislijo vrli naši naročniki, da je ilustrovan »Zvon« (dunajski), izhajajoč dvakrat na mesec na eni poli, stal 5 gl.; res je imel nekaj dobrih slik, a vsak list samo eno; in ko ni bil ilustrovan, stal je 4 gld., a imel mnogo manj tvarine, nego je imel »Dom in Svet«. Naj pomislijo, da stane naš »Vrtec«, izhajajoč redno na eni poli brez zavitka, 2 gl. 60kr. na leto. Torej je umevno, da ne more delati lastnik »Dom in Svet«-a z dvema goldinarjema naročnine velikanskih rečij. In vendar mu priznava prijatelj in neprijatelj, da je storil, kar je mogel, storil s požrtvovalnostjo. Prav to priznanje ga jako veseli; lastnik je hotel in hoče delati za list, za njegov napredek, za-se ne potrebuje ničesar.

Kam meri vse to? Dragi rojaki! Lastnik bi rad list povečal vsaj za eno polo, da bode imel tri pole na mesec, pomnožil slike, pa tudi naročnino zvišal za 1 gld., da bode torej na leto 3 gld., na pol leta 1 gld. 60 kr., za 4 mesece 80 kr., posamezna številka po 48 stranih s platnicami po 25 kr. A tega se ne upam, predno ne zvem, kako mislijo naši naročniki. Pokopati ne maram lista. Torej prosim nujno in uljudno, naj mi naznanijo naročniki ali posamezno, ali skupno, kjer jih je več blizu skupaj, kako mislijo o tem, in ali bodo ostali naročniki tudi ob novi naročnini. In sicer prosim, da bi mi naznanili na dopisnicah, čim preje morejo, t. j., vsaj do konca t. m. in izrazili še druge svoje želje. Iz tega bodem mogel povzeti, kaj naj storim. (Konec).

Lastnik in urednik.

„Matica Slovenska“ razposilja te dni letošnje svoje knjige. Tri so in obsegajo 60 pol — največ, kar je »Matica« dosedaj dala svojim udom. Te-le so: 1. **Letopis** »Matice Slovenske« za leto 1890 (20 pol); 2. **Dušeslovje**, II. snopič (18 pol); **Valentina Vodnika izbrani spisi** (22 pol). O vseh knjigah, ali vsaj o dveh bomo poročali. Letopis nam kaže v »Pregledu vseh društvenikov«, da jih je (menda sredi oktobra) bilo 2032; hvala Bogu, prekoračili smo drugo tisočino! Med umrlimi ustanovniki se s posebno hvalo omenja Kotnik Franc, tovarnar na Vêrdu pri Vrhniki, ki je volil v oporoki »Matici« 1000 gld. Po sklepu odborovem z dné 12. t. m. bode zato njegova hiša vedno (kot ustanovnica) prejemala »Matičine« vezane knjige.

„Matica Hrvatska“ Došel nam je **„Izveštaj** Matice Hrvatske« za upravne godine 1888 i 1889. Kadar bomo le mogli, poročali bomo obširneje o »Matici Hrvatski«, ker je vredna, da se zanjo živo zanimamo. Za danes omenjamo le, da je koncem julija t. l. bilo 7208 udov; knjig se je tiskalo za l. 1889. 68.600 iztisov; dohodkov je bilo 25.571 gld. 76 kr., stroškov 21.321 gld. 79 kr. Glavnica Matičina (brez hiše) znaša 31.236 gld. 21 kr.; hiša je nesla v šestih mesecih 1350 gld.

„Die österr.-ungarische Monarchie“ in Wort und Bild. Izenadil nas je 12. zvezek oddelka: **„Koroško in Kranjsko“**, iznenadil z mičnim opisovanjem narodnega življenja na Kranjskem (spisal V. Urbas) in pa s krasnimi 13 slikami pokojnega Jurija Šubića. Človek gleda, — pa se ne nagieda. Izpregovorili bomo o teh važnih proizvodih o prvi priliki, ko bomo mogli.

„Drobtinice“ XXIV. letnik. Uredil dr. France Lampe. Založila »Katoliška družba za Kranjsko. V Ljubljani 1890. Tiskala »Katoliška Tiskarna«. V osmerki. Str. 200. Cena trdo vezanemu izvodu (s poštnino vred) 90 kr., mehko vezan. 80 kr. Dobiva se pri predsedniku »Katoliške družbe«, Stari Trg h. št. 13. v Ljubljani, v »Katoliški Bukvarni« in pri Cezadniku v Mariboru.